

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**GENEL KURUL
KARAR**

HASAN FIRAT BAŞVURUSU

Başvuru Numarası	: 2015/9496
Karar Tarihi	: 31/10/2019
Başkan	: Zühtü ARSLAN
Başkanvekili	: Hasan Tahsin GÖKCAN
Başkanvekili	: Recep KÖMÜRCÜ
Üyeler	: Serdar ÖZGÜLDÜR Burhan ÜSTÜN Engin YILDIRIM Hicabi DURSUN Celal Mümtaz AKINCI Muammer TOPAL M. Emin KUZ Kadir ÖZKAYA Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ
Raportör	: Hüseyin MECEK
Başvurucu	: Hasan FIRAT
Vekili	: Av. Ercan KANAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kolluk görevlilerinin bir gösteriye yaptığı müdahale neticesinde meydana gelen yaralanmanın kötü muamele yasağını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 29/5/2015 ve 13/6/2016 tarihlerinde yapılmıştır.

3. Başvurular, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. 2016/11226 numaralı başvuru dosyasının hukuki irtibat nedeniyle 2015/9496 numaralı başvuru dosyası ile birleştirilmesine, incelemenin 2015/9496 numaralı dosya üzerinden yürütülmesine ve diğer dosyanın kapatılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.

8. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

9. İkinci Bölüm tarafından 10/10/2019 tarihinde yapılan toplantıda, niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden başvurunun Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

10. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Olayla İlgili Olarak Yapılan Soruşturmalar

11. 1957 doğumlu olan başvuru, Gezi Parkı olayları sırasında yaralandıktan sonra vefat eden B.E.nin 12/3/2014 tarihinde İstanbul Okmeydanı Feriköy Kabristanı'ndaki cenaze merasimine katılmıştır.

12. Başvuru formundaki bilgiler ile başvurunun soruşturmada verdiği dilekçe ve ifadelere göre olayın gelişimi şöyledir:

- Cenaze törenine katılanlar daha sonra Taksim Meydanı'na yürümek istemiştir. Kurtuluş-Dolapdere mevkiinden Taksim Meydanı'na çıkan yollar güvenlik güçlerince kesilmiştir. Saat 17.30 sıralarında polis, verilen emir üzerine basınçlı su, biber gazı ve plastik mermiyle hiçbir ikaz yapmadan müdahalede bulunmuştur.

- Osmanbey Metro Durağında sıkışanlara polisin yaptığı müdahale sonucunda başvuru yaralanmıştır. Ulusal basında da haber olan bu müdahaleyle ilgili olarak başvuru birkaç fotoğraf sunmuştur.

- Müdahale sebebiyle başvuru sırtından, başından ve bacağından yaralanmıştır.

- Yere ne zaman düştüğünü hatırlamayan başvuru iki üniversite öğrencisi hastaneye götürmüştür.

13. Başvuru hakkında Haydarpaşa Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesince 12/3/2014 tarihinde saat 20.50'de rapor düzenlenmiştir. Beyoğlu Polis Merkezine hitaben düzenlenen geçici raporda şu bilgiler yer almaktadır:

“Vücudunun çeşitli bölgelerine plastik mermi isabet ettiğini ifade eden hastanın sağ kruris posteriorıda [bacak arka kısmı] 3x3 cm ortası soluk, etrafı kırmızı ekimoz, interscapular [kürek kemiği arası] bölgede 3x3 cm kırmızı ekimoz, sağ temporal [şakak kemiği] ve sol temporal bölgelerde 2x2 cm kırmızı ekimoz görülmüştür.”

14. İstanbul Adli Tıp Şube Müdürlüğü 3/3/2016 tarihli raporunda zikredilen yaraların basit tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olduğunu bildirmiştir.

15. Başvurucu; Başbakan, İçişleri Bakanı, Emniyet Genel Müdürü, İstanbul Valisi, İstanbul İl Emniyet Müdürü, olay yerinde gaz bombası ve basınçlı suyla müdahalede kullanılan T34, T60, T52 ve T74 No.lu toplumsal olaylara müdahale araçlarında (TOMA) görevli polisler ile biber gazı ve plastik mermi kullanan polisler hakkında 2/5/2014 tarihinde İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına (Savcılık) suç ihbarında bulunmuştur.

16. Başvurucunun şikâyeti 2014/66170 soruşturma numarasına kaydedilmiştir. Başbakan, İçişleri Bakanı, Emniyet Genel Müdürü, İstanbul Valisi ve İstanbul Emniyet Müdürü hakkındaki soruşturma tefrik edilerek Savcılığın 2014/76070 numaralı soruşturma dosyası üzerinden sürdürülmüştür.

17. Savcılık 23/5/2014 tarihli yazısıyla İstanbul İl Emniyet Müdürlüğünden şu hususların araştırılmasını istemiştir:

“...

1-Şikayete konu gösteri yürüyüşü için katılımcıların yürüyüş öncesinde yasal bildirimde bulunup bulunmadıklarının tespiti,

2-Müştekinin şikayetine konu ettiği zor kullanma öncesinde gösteri yürüyüşüne katılanların şiddet içerikli hareket ve davranışlar sergileyip sergilemediklerini tespiti, şayet müdahale öncesinde şiddet içerikli hareket ve davranışlar varsa bunları gösteren kamera görüntüsü, tutanak vb. tüm delillerin toplanması,

3-Şikayete konu gösteri yürüyüşünü trafik karışıklığına yol açmak dışında başkalarına zarar verme ya da başkalarının hiç bir güçlükle karşılaşmadan halk içinde dolaşma hakkı gibi hakları ihlal edip etmediğinin tespiti, şayet böyle bir ihlal varsa buna ilişkin kamera görüntüsü, tutanak vb. tüm delillerin toplanması, (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi açık bir alanda gerçekleştirilen her türlü gösterinin günlük yaşamın akışını bir ölçüde bozacağını, bir karışıklığa ve düşmanca tepkilere yol açabileceğini ancak bu orandaki düzen bozukluğunun tek başına toplanma özgürlüğü hakkına yönelik müdahaleyi haklı kılmayacağı görülmektedir.)

4-Gösteri yürüyüşü müdahale öncesi şiddet içermiyorsa diğer bir ifade ile barışçıl bir gösteri yürüyüşü ise müdahale öncesi makul bir süre beklenip beklenilmediği, bu süre geçtikten sonra dağılma uyarısı yapıp yapılmadığının tespiti, buna ilişkin kamera görüntüsü, tutanak gibi tüm delillerin toplanması. (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Oya ATAMAN kararında toplantının başlayıp gözaltı ile bittiği yarım saatlik süreyi sabırsızlık olarak nitelendirmektedir.)

5-Olay yeri ve zaman dilimindeki zor kullanmanın kaçınılmaz olup olmadığına ve aşırı (orantılı) olup olmadığına ilişkin tespit yapılması, buna ilişkin kamera görüntüsü, tutanak vb. tüm delillerin tespiti,

6-Olay yeri ve zaman diliminde kayıt yapan toma aracı kamerası, mobese kamerası, banka şubesi kamerası vb. kameraların olaya ilişkin kaydedilmiş olduğu görüntüler CD ya da DVD ortamına aktarılarak ve de üzerlerinde inceleme yapılarak gerektiğinde müştekinin de ifadesi alınıp toma aracı numarası vb. bilgiler alınarak ya da teşhis işlemi yaptırılarak olay tarih ve yerinde müştekiye yönelik zor kullanan polis memurlarının tespiti.”

18. Savcılığın yazısı üzerine olayla ilgili olarak disiplin soruşturması başlatılmıştır. Aşağıda aktarılan bilgiler disiplin soruşturmasında yapılan incelemeler sonucunda elde edilmiştir.

19. Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) Polis Teftiş Kurulu İstanbul Bölge Başkanlığı (Teftiş Kurulu) tarafından olayla ilgili tutanaklar, gösteriye müdahale eden rütbeli ve rütbesiz polislerin isimleri, yakalama tutanakları, MOBESE kayıtları, polis ve TOMA’larla kaydedilen görüntüler istenerek başvuru hakkında toplantı ve gösteri yürüyüşüne muhalefet ya da görevliye direnme suçundan soruşturma yapılıp yapılmadığı ile diğer bazı bilgiler sorulmuştur. Başvurucu hakkında herhangi bir soruşturma başlatılmadığı, Haydarpaşa Numune Hastanesinin 12/3/2014 tarihinde saat 20.50’de düzenlediği raporun işlem yapılmak üzere Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğüne gönderildiği bildirilmiştir.

20. 12/3/2014 tarihinde saat 22.30’da otuz dört polis amir ve memuru tarafından *Olay Değerlendirme ve Müdahale Tutanağı* düzenlenmiştir. Tutanağı imzalayanlardan altısının savunma tüfeği (Tip-1, FN 303) kullanıcısı, sekizinin Zed tüfeği (Emniyet Genel Müdürlüğünün verdiği bilgiye göre savunma tüfeği Tip-2, Tippmann olarak da isimlendirilmektedir) kullanıcısı olduğu sicil numaralarının yanında yazılıdır. Başvurucunun yaralandığını söylediği Osmanbey Metro Durağında vuku bulan olaylara ilişkin değerlendirmeler şöyledir:

“Saat 19:30 civarında 150-200 kişilik eylemci grubun Rumeli Caddesine barikat kurması ve yolu trafiğe kapatması nedeniyle Osmanbey Metro civarında bekleme görevini ifa eden 38 110 (1. Grup) grubumuz Rumeli Caddesine intikal ettirilmiş, intikal sonrasında eylemci grup ‘Katil Polis, [B.] ömedi. Her Yer Taksim Her Yer Direniş’ şeklinde slogan atarak Çevik Kuvvet unsurunu taşlamaya başlamış, buradaki eylemci gruplara ve çevredeki vatandaşlara dağılmaları yönünde defaten anonslar yapılmış ancak yapılan anonslara rağmen gereken süre tanındığı halde dağılmayan ve uyarıya taş atarak karşılık veren eylemci grubun üzerine TOMA 59 marifetiyle tazyikli su sıkılmış, ancak grubun dağılmayıp taşlamayı sürdürmesi üzerine kademeli bir şekilde savunma tüfeği ve Zed diye tabir edilen göz yaşartıcı mühimmat ile eylemci gruba müdahale edilmiş ve eylemci grubun dağılması sağlanmıştır.”

21. İki polis memuru tarafından 25/11/2014 tarihinde düzenlenen tutanakta, TOMA’larda görüntü cihazlarının kapasitesinin yetersiz olması, yeni görüntülerin öncekilerin üzerine kaydedilmesi, olayın üzerinden geçen sürenin fazla olmasından dolayı beş TOMA’nın dördünde görüntü kaydı bulunmadığı bildirilmiştir. T14 No.lu TOMA’da bulunan kayıtlar ise Teftiş Kuruluna gönderilmiştir.

22. Olayla ilgili olarak yirmi polis memuru ve amirinin ifadesi alınmıştır. Polislerin savunmaları şu noktalarda yoğunlaşmıştır:

- Gösteriye katılan kalabalık polise taş, sopa, sapan, molotofkokteyli, havai fişek vb. cisimlerle saldırmış; bazı kişilerse yüzlerini gizlemiştir.

- Polis, grubu saldırıyı sonlandırmaları ve dağılmaları konusunda ses yayın aracından defalarca ikaz etmiştir.

- İkazı aldırmayan göstericilere basınçlı su ve gaz bombası kullanılarak müdahale edilmiştir. Bu yüzden toplantı barışçıl nitelikte değildir.

- Müdahale sırasında kimsenin yaralanmaması için önlemler alınmış fakat o karışıklıkta yere düşenler, birbirinin üzerine basanlar olmuştur. Bu karmaşada bazı kişiler yaralanmış olabilir. Müdahale esnasında insanların izdiham ve panik olmadan dağılmasını sağlamak için Çevik Kuvvet personeli yürüterek, TOMA'lar da yürüme hızında müdahaleye devam etmiştir.

23. İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü T14 No.lu TOMA'daki fotoğraf ve video kayıtlarını Teftiş Kuruluna göndermiştir. Bu kayıtlar üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmıştır. Başvurucuyla ilgili bir açıklama içermeyen raporda TOMA'nın su sıkıldığı, polisin gaz bombası attığı, bazı göstericilerin taş ve sopalarla saldırdığı, havai fişek attığı, barikat kurarak ateş yaktığı, göstericilerle polis arasında çatışmalar çıktığı ifade edilmiştir. Bazı görüntü çıktıları rapora eklenmiştir. Başvurucunun bulunduğu metro durağındaki görüntülerde ise polis araçlarından sıkılan su ve atılan gaz bombasının etkisiyle kalabalığın caddeden uzaklaşarak dağıldığı, metro girişinde bekleyen bir gruba TOMA'dan basınçlı su ve gaz bombasıyla müdahale edildiği, bazı göstericilerin ellerindeki sapanla polise taş atarak polisle çatıştığı kayıttır.

B. Soruşturmalar Neticesinde Verilen Kararlar

24. Savcılığın yazısı doğrultusunda yapılan disiplin soruşturması 5/7/2015 tarihinde işlemden kaldırılmıştır. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

“ ...

11/03/2014 tarihinde hastanede vefat eden [B.E.] isimli şahsın cenazesinin Feriköy Mezarlığında defnedileceğinden dolayı, İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü tarafından 12/3/2014 tarihinde Şişli ve Beyoğlu ilçelerinde çıkması muhtemel toplumsal olaylara karşı emniyet tedbirlerinin alındığı, müştekinin yaralandığını beyan ettiği Şişli-Pangaltı'da bulunan Osmanbey Metro istasyonunun bulunduğu mevkide, Taksim istikametine yürümek isteyen gruplar olması halinde kapama noktası oluşturulduğu, cenaze kortejinin 16:00-16:30 saatleri arasında Pangaltı'dan Feriköy Mezarlığına geçtiği, bu sırada kortejden görevli polisler taş ve sopalarla saldırılmasına rağmen polisin müdahale etmediği, kortejin Feriköy Mezarlığına varmasından sonra yaklaşık 30-40 bin kişilik bir grubun mezarlıktaki cenaze törenine katılmayıp Taksim istikametine yürüyüş yapmak istedikleri, kapama noktasında bulunan ses yayın aracıyla yaklaşık 45 dakika kadar sürekli olarak kalabalığa anons yapıldığı, kalabalığın polisler taş, sopa ve havai fişeklerle saldırmasına rağmen önce ses yayın aracıyla uyarılara devam edildiği, saldırıların devam etmesi üzerine Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğüne bağlı gruplarca önce TOMA aracından su sıkarak başlayan ve gaz fişekleri ile yapılan müdahalede bir kısım grubun Osmanbey Metro istasyonu ve Çağdaş Büfe arasında dağılmadıkları için birbiri üzerine yığıldıkları, Çevik Kuvvet görevlilerinin yürüterek grubu takip ettikleri, TOMA araçlarının yürüme hızında su sıkarak yine aynı yerde sıkışan kalabalığın yanından Şişli Camii istikametine doğru gittiğinin kamera kayıtlarında açık şekilde görüldüğü, müştekinin ifadesinde beyan ettiği gibi kalabalığın demokratik hak arayış barışçı bir grup olmadığı, Osmanbey Metro İstasyonu yanında başlayan müdahale sırasında ve devamında kalabalığın taş, sapan, havai

fışek ve şişelerle polise saldırdığının açıkça görüldüğü, Hasan FIRAT isimli şahsın 12/3/2014 tarihinde Haydarpaşa Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesinden almış olduğu doktor raporunda, 3x3 ve 2x2 cm ebatlarında olmak üzere vücudunda (2) adet kırmızı 'ekimoz' görüldüğü belirtmekle birlikte, kamera kayıtlarında görülen kalabalığın birbiri üstüne yığılmasından dolayı şahsın vücudunda bu hasarın oluşabileceğinin değerlendirildiği, sonuç olarak alınan emniyet tedbirlerinde görev yapan personelin sonuna kadar sağduyulu davrandıkları, kanunların verdiği yetkiyi kullanarak kanunsuz yürüyüş ve eylem yapan gruba müdahale ettikleri ve herhangi bir kusurlarının bulunmadığı belirtilmiştir.

...”

25. Başbakan, İçişleri Bakanı, Emniyet Genel Müdürü, İstanbul Valisi ve İstanbul Emniyet Müdürü hakkında ayrılarak Savcılığın 2014/76070 soruşturma numarasına kaydedilen dosya 14/11/2014 tarihinde işlemden kaldırma ve kovuşturmayaya yer olmadığı kararıyla sonuçlanmıştır. Kararın ilgili kısımları şöyledir:

“...yukarıda isimleri yazılı İstanbul Valisi, Emniyet Genel Müdürü ve İstanbul İl Emniyet Müdürü'nün eyleme doğrudan katıldığına, olay yerinde bulduklarına veya müstekinin yaralanması ile sonuçlanan eylem için sözlü veya yazılı talimat verdiklerine dair bir iddia ve delil bulunmamaktadır.

Olayın henüz suç işlenmeden veya adli göreve dönüşmeden gerçekleşmesi karşısında hakkında inceleme yapılan kişiler için 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerinin göz önünde tutulması ve ilgili maddelere göre değerlendirme yapılması gerekmektedir.

Çünkü 4483 sayılı kanunun 4. maddesinde görüleceği gibi, yetkili ve görevli C.Başsavcılığına herhangi bir şikayet veya ihbar yapıldığında, ivedilikle toplanması gerekli ve kaybolma ihtimali bulunan deliller tespit edildikten sonra, hiçbir işlem yapmadan kamu görevlisinin ifadesi alınmaksızın evrak örneğinin soruşturma izni vermeye yetkili makama gönderilmesi ve soruşturma izni istenmesi; maddenin 3. fıkrasında da, 'Memur ve diğer Kamu Görevlileri hakkında yapılacak ihbar ve şikayetlerin soyut ve genel nitelikte olmaması, ihbar ve şikayetlerde kişi ve/veya olayın belirtilmesi' gerekmektedir. Aksi halde 4483 sayılı kanunun 4/4 maddesinde açıkça belirtildiği üzere, dilekçede bulunması gereken ve yasanın düzenleniş amacı itibarıyla zorunlu unsurlardan olması gereken hususların bulunmaması durumunda '...ihbar ve şikayetler Cumhuriyet Başsavcıları ve izin vermeye yetkili merciler tarafından işleme konulmaz ve durum ihbar veya şikayette bulunan bildirilir.'

Her ne kadar müşteki vekili tarafından sunulan şikayet dilekçesinde olayın maddi delillerini teşkil edebilecek fotoğraflar ile doktor raporu örneği sunulmuş ise de, olayı doğrudan gerçekleştiren kamu görevlileri hakkında, kasıtlı veya taksirli oluşu soruşturma sonucu belirlemek üzere evrakın bir örneği ayrılarak Memur Suçları Bürosu'na gönderilmiştir. Ancak haklarında inceleme yapılan kişiler hakkında soruşturma izni talebini haklı gösterecek 'uygun illiyet bağı'nın ne şekilde kurulduğu veya kurulabileceği açıklanamamıştır.

Şikayet dilekçenin sonuç bölümünde yapılacak soruşturma sonucuna göre tespit edilecek görevli memurlar ve olayda sorumluluğu bulunan kolluk ve idari görevliler ile siyasi sorumlular hakkında soruşturma açılması, bu kapsamda diğer üst derecedeki kişilerinde siyasi sorumluluğu açısından yorumla veya disiplin hükümleri gibi kıyaslamadan yararlanarak soruşturma açılmasının istendiği, ancak yukarıda da değinildiği gibi, siyasi

sorumluluğu bulunmakla birlikte somut olaya ne şekilde iştirak ettiklerinin maddi delillerinin gösterilmediği; Ceza Hukuku bakımından kişiler aleyhine kıyas yasağı bulunduğu gibi, disiplin hukuku açısından soruşturulması gereken her eylemin Ceza Hukuku açısından soruşturulması da her zaman mümkün değildir. Bununla birlikte İstanbul gibi büyük bir şehirde meydana gelen toplumsal olayların mahiyeti ve kapsamı itibarıyla, en üst düzeydeki mülki amir ve kolluk amirinin her olayda sorumluluğunun bulunması gibi bir sonuca ulaşmak ve ani meydana gelen her olayda uygun illiyet bağıni kurmak mümkün görülmemiştir.

Her ne kadar olay tarihi itibarıyla T.C. Hükümeti Başbakanı Recep Tayyip ERDOĞAN ve İçişleri Bakanı Efkân ALA hakkında da siyasi sorumluluklarının bulunduğu öne sürülerek şikâyet dilekçesi verilmiş ise de;

Şikâyet dilekçesinde yazılı ve müştekinin ifadesinde belirttiği fiilin, Ceza Hukuku kapsamında suç teşkil edip etmediğini tartışmadan önce, şikâyet edilen kişilerin (şikâyet tarihinde T.C. Başbakanı ve daha sonra Cumhurbaşkanı seçilip yemin ederek görevine başlaması sebebiyle Recep Tayyip ERDOĞAN ile İçişleri Bakanı Efkân ALA) hakkında soruşturma yapılıp yapılamayacağı, soruşturma açılması gerekiyorsa soruşturma yapmaya, kimin ve hangi merciin yetkili ve görevli olduğunun belirlenmesi gerekmektedir. Çünkü T.C. Anayasası 100. Maddesinde ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzüğü'nün 107. Maddesinde görüleceği gibi 'Başbakan veya Bakanlar hakkında Türkiye Millet Meclisinin üye tam sayısının en az onda birinin vereceği önerge ile soruşturma açılması istenebilir. Meclis, bu istemi en geç bir ay içinde görüşür ve gizli oyla karara bağlar.' Doktrinde ve emsal uygulamalarda karşılaşıldığı gibi, Başbakanlığı veya Bakanlığı döneminde işlediği öne sürülen bir eylemden dolayı ilgili kişi hakkında ceza hukuku kapsamındaki soruşturmanın ancak Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından açılabileceği ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin gizli oylaması sonunda ve tasvibi halinde soruşturma komisyonunun kurularak, sonucuna göre işlem yapılabileceği bilinmektedir. Dolayısıyla Türkiye Büyük Millet Meclisine tanınan anayasal bir yetkinin bir başka kişi veya kurum tarafından kullanılması hukuken mümkün bulunmamaktadır.

Bu itibarla hakkında şikâyet dilekçesi verilen ve olay tarihi itibarıyla Başbakan ve Bakanlar Kurulu Üyesi Bakan oluşu itibarıyla, hakkında İstanbul C. Başsavcılığı tarafından soruşturma açmak ve soruşturma yapmak hukuken mümkün değildir.

...

Haklarında inceleme yapılan (Eski Başbakan) Cumhurbaşkanı Recep Tayyip ERDOĞAN, İçişleri Bakanı Efkân ALA, Emniyet Genel Müdürü Mehmet KILIÇLAR, İstanbul (Eski) Valisi Hüseyin Avni MUTLU ile İstanbul İl Emniyet Müdürü Selami ALTINOK hakkındaki şikâyet evrakının İŞLEMEDEN KALDIRILMASINA ve KOVUŞTURMAYA YER OLMADIĞINA, kararın bir örneğinin şikâyetçi vekiline tebliğine, tebliğden itibaren 15 gün içinde İstanbul Sulh Ceza Hakimliği'ne itiraz etmekte muhtariyetine, CMK'nun 172-173 ve 4483 sayılı kanununun 4/4 maddesi uyarınca karar [verilmiştir.]”

26. Bu karara başvuru yapanın yaptığı itiraz, İstanbul 3. Sulh Ceza Hâkimliğince 13/4/2015 tarihinde reddedilmiştir. 29/4/2015 tarihinde tebliğ edilen karara karşı 29/5/2015 tarihinde bireysel başvuru yapılmıştır.

27. Savcılığın gösteriye müdahale eden kolluk görevlileri hakkında yaptığı 2014/66170 sayılı soruşturma, 23/3/2016 tarihinde kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararlar sonuçlanmıştır. Anılan kararın "şüpheli" kısmında ilgili kolluk görevlileri, herhangi bir isim

yazılmadan yer almaktadır. Kararda müştekinin (başvurucu) şikâyet dilekçesine ve Teftiş Kurulu Başkanlığının soruşturma raporunun sonuç kısmına aynen yer verildikten sonra yapılan değerlendirmeler şöyledir:

“... ”

C. Başsavcılığımızca toplanan deliller ışığında toplantının barışçıl olup olmadığı, müdahalenin gerekliliği ve şikayete konu müdahalenin orantılı olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Müşteki şikayetinde de belirttiği üzere her toplantı ve gösteri için izin alınması gerekli olmamakla birlikte bu hakkın özellikle geniş katımlı toplantı ve gösterilerde sınırsız bir şekilde kullanılması da mümkün değildir. Olay tarihinde protesto yürüyüşü müştekinin belirtmiş olduğu zaman dilimi olan saat 17:30 da başlamış değildir. Yaşamını yitiren [B.E.] isimli vatandaşımızın evinden başlayan kortej herhangi bir izin olmamasına karşın saat 13:45 te yola çıkmış, oluşturulan kortej Darülaceze Caddesini takiben E5 Çevre yolu üzerinden ilerlemiş saat 15:00 sıralarında Şişli İlçesi Camii önünde itikal etmiş ve burada bekleyen toplulukla birleşmiştir. Topluluğun büyük bir kısmı defin işlemi için Polisin belirlediği güzergah üzerinden Feriköy Mezarlığına yönelirken bir kısım gösterici hiç bir izin olmadığı halde Taksim Meydanına gitmek istemiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Disk ve Kesik v. Türkiye (38676/08) kararında belirtildiği üzere Taksim Meydanı İstanbul şehrinin kalbinde yer almaktadır. Bu bölgede yapılacak geniş katımlı toplantı ve gösteriler büyük ölçekli bir gösterinin kamu düzenini aksatacağı açıktır. Bu kapsamda Polisin tüm uyarılarına rağmen ve makul süre beklemesine karşın gösterici grubun Taksim istikametine ilerlemek istemesi, sonrasında topluluk içerisinde bir kısım kişilerin Polis memurlarına yönelik taş, sopa vb. cisimlerle saldırılması dikkate alındığında müştekinin de katıldığı gösterinin müdahale anı itibariyle barışçıl bir gösteri olduğunu kabul etmek mümkün değildir.

2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 24. maddesi Toplantı veya Gösteri Yürüyüşlerinin Kanuna aykırı olarak başlaması hallerinde; güvenlik kuvvetleri mensuplarına topluluğa dağılmaları, aksi halde zor kullanılarak dağıtılacakları ihtarında bulunma ve topluluk dağılmazsa zor kullanma yetkisi vermektedir. Bunun yanında 2559 S.Y. m. 16 uyarınca görevlerini yaparken direnişle karşılaşmaları halinde Polisin bu direnişi kırmak amacıyla ve kıracak ölçüde zor kullanmaya yetkisi bulunmaktadır.

Yapılan soruşturma sonunda;

1-Polisin olay tarihinde saat 13:45'te [B.E.nin] evinden başlayan Darülaceze Caddesini takiben E5 Çevre yolu üzerinden ilerleyen Abide-i Hürriyet Caddesi üzerinden Şişli İlçesi Camii önünde itikal ve sonrasında Polis ile yapılan görüşme sonrasında belirlenen istikamette Feriköy Mezarlığına ilerleyen yoğun katımlı izinsiz yürüyüş herhangi bir müdahalede bulunmaması,

2-Müştekinin de katıldığı gösterinin müdahale anı itibariyle yukarıda açıklanan nedenlerle yasal olmaması, Polis memurlarına yönelik saldırı gerçekleştirilmiş olması,

3-Şüphelilerin ifa ettikleri görev müdahale ettikleri olayın niteliğine göre zor kullanma yetkilerinin bulunması,

4-Müştekilerden raporlarındaki bulguların niteliği,

Dikkate alındığında müştekinin soyut iddiası dışında görevli polis memurlarının zor kullanırken orantılı davranmadıklarına, zor kullanma yetkisinde sınırı aşarak sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle müştekiyi kasten yaraladıklarına ilişkin kamu davası açmak için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilemediği...[anlaşıldığından kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir.]”

28. Bu karara başvurusunun yaptığı itiraz, İstanbul 9. Sulh Ceza Hâkimliğince 11/5/2016 tarihinde reddedilmiştir. 17/5/2016 tarihinde tebliğ edilen karara karşı 13/6/2016 tarihinde bireysel başvuru yapılmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

29. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 256. maddesi ile 86. ve 265. maddelerinin ilgili kısımları şöyledir:

“Zor kullanma yetkisine ilişkin sınırın aşılması

Madde 256- (1) Zor kullanma yetkisine sahip kamu görevlisinin, görevini yaptığı sırada, kişilere karşı görevinin gerektirdiği ölçünün dışında kuvvet kullanması halinde, kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

Kasten yaralama

Madde 86- (1) Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

...

Görevi yaptırmamak için direnme

Madde 265- (1) Kamu görevlisine karşı görevini yapmasını engellemek amacıyla, cebir veya tehdit kullanan kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

...”

30. 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu'nun 16. maddesi şöyledir:

“Zor ve silah kullanma

Madde 16 - Polis, görevini yaparken direnişle karşılaşması halinde, bu direniş karmak amacıyla ve kiracak ölçüde zor kullanmaya yetkilidir.

Zor kullanma yetkisi kapsamında, direnmenin mahiyetine ve derecesine göre ve direnenleri etkisiz hale getirecek şekilde kademeli olarak artan nispette bedenî kuvvet, maddî güç ve kanunî şartları gerçekleştiğinde silah kullanılabilir.

İkinci fıkrada yer alan;

a) Bedeni kuvvet; polislin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde doğrudan doğruya kullandığı bedeni gücü,

b) Maddi güç; polislin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde bedeni kuvvetin dışında kullandığı kelepçe, cop, basınçlı su, göz yaşartıcı gazlar veya tozlar, fiziki engeller, polis köpekleri ve atları ile sair hizmet araçlarını,

ifade eder.

Zor kullanmadan önce, ilgililere direnmeye devam etmeleri halinde doğrudan doğruya zor kullanılacağı ihtar yapılır. Ancak, direnmenin mahiyeti ve derecesi göz önünde bulundurularak, ihtar yapılmadan da zor kullanılabilir.

Polis, zor kullanma yetkisi kapsamında direnmeyi etkisiz kılmak amacıyla kullanacağı araç ve gereç ile kullanacağı zorun derecesini kendisi takdir ve tayin eder. Ancak, toplu kuvvet olarak müdahale edilen durumlarda, zor kullanmanın derecesi ile kullanılacak araç ve gereçler müdahale eden kuvvetin amiri tarafından tayin ve tespit edilir.

Polis, kendisine veya başkasına yönelik bir saldırı karşısında, zor kullanmaya ilişkin koşullara bağlı kalmaksızın, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun meşru savunmaya ilişkin hükümleri çerçevesinde savunmada bulunur.

Polis;

a) Meşru savunma hakkının kullanılması kapsamında,

b) Bedeni kuvvet ve maddi güç kullanarak etkisiz hale getiremediği direniş karşısında, bu direnişi kırmak amacıyla ve kiracak ölçüde,

c) Hakkında tutuklama, gözaltına alma, zorla getirme kararı veya yakalama emri verilmiş olan kişilerin ya da suçüstü halinde şüphelinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde,

silah kullanmaya yetkilidir.

Polis, yedinci fıkranın (c) bendi kapsamında silah kullanmadan önce kişiye duyabileceği şekilde 'dur' çağrısında bulunur. Kişinin bu çağrıya uymayarak kaçmaya devam etmesi halinde, önce uyarı amacıyla silahla ateş edilebilir. Buna rağmen kaçmakta ısrar etmesi dolayısıyla ele geçirilmesinin mümkün olmaması halinde ise kişinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde silahla ateş edilebilir.

Polis, direnişi kırmak ya da yakalamak amacıyla zor veya silah kullanma yetkisini kullanırken, kendisine karşı silahla saldırıya teşebbüs edilmesi halinde, silahla saldırıya teşebbüs eden kişiye karşı saldırı tehlikesini etkisiz kılmak amacıyla silahla ateş edebilir."

31. EGM'nin "Çevik Kuvvet Personeli" konulu, 26/6/2013 tarihli ve 55 sayılı Genelgesi'nin ilgili kısımları şöyledir:

"...

- Orantısız güç ve aşırı gaz kullanımı iddialarını önlemek için, müdahale ve gözaltı işlemlerinin kamera ile kayıt altına alınması ilgili birimlerce sağlanacaktır.

...”

32. EGM'nin Toplumsal Olaylarda Hareket Tarzları konulu, 22/7/2013 tarihli ve 64 sayılı Genelgesi'nin ilgili kısmı şöyledir:

“...müdahalenin kamera ile kayıt altına alınmasının sağlanması...”

B. Uluslararası Hukuk

33. İlgili uluslararası hukuk için bkz. *Özge Özgürengin*, B. No: 2014/5218, 19/4/2018, §§ 26-38.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

34. Mahkemenin 31/10/2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiği İddiası

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

35. Başvurucu; Gezi Parkı olaylarında yaralanıp vefat eden B.E.nin cenaze merasimine katıldıktan sonra Taksim Meydanı'na yönelindikleri sırada polisın biber gazı, plastik mermi, basınçlı suyla yaptığı müdahaleden dolayı yaralandığını, barışçıl olarak yapılan toplantıya polisın gereksiz ve ölçüsüz müdahalede bulunduğunu, ölüm gerçekleşme de ölümle sonuçlanma ihtimali barındıran olayda biber gazı ve plastik mermi kullanımının yaşamını tehlikeye soktuğunu, olayla ilgili olarak yapılan soruşturmanın asgari kurallara riayet edilmeden yürütüldüğünü, delillerin toplanmadığını, taraflı soruşturma yürütüldüğünü, verilen kovuşturmayaya yer olmadığı kararlarının gerekçeden yoksun olduğunu belirterek yaşam hakkı, kötü muamele yasağı, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme, adil yargılanma ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiğini öne sürmüştür.

36. Bakanlık görüşünde, polis memurları hakkında yapılan soruşturma hususunda Anayasa Mahkemesinin *Ali Ulvi Altunelli* (B. No: 2014/11172, 12/6/2018) başvurusuna gönderme yapılarak başvurucunun müdahale sırasında oluşan kargaşa ve panik ortamından etkilendiği ifade edilmiştir. Sorumluluğu öne sürülen bürokrat ve bakanlarla ilgili olarak da Anayasa Mahkemesinin *Elif Güneş Yıldırım* (B. No: 2014/12391, 5/4/2017) kararına atfen kolluğa verilen emirlerle meydana gelen yaralanma arasında ceza hukuku bağlamında bir illiyet bağının bulunduğunun savunulabilir düzeyde gösterilmediği belirtilmiştir.

37. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki bilgileri tekrarlamıştır.

2. Değerlendirme

38. Anayasa'nın 17. maddesinin ilgili kısımları ile 5. maddesi şöyledir:

"Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı

Madde 17 - Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.

..."

"Devletin temel amaç ve görevleri

Madde 5 - Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasi, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

a. Uygulanabilirlik Yönünden

39. Anayasa Mahkemesi olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

40. Bir olayda yaşam hakkına ilişkin ilkelerin uygulanabilmesi için gerekli şartlardan biri doğal olmayan bir ölümün gerçekleşmesi olmakla birlikte bazı durumlarda ölüm gerçekleşse dahi olayın yaşam hakkı çerçevesinde incelenebilmesi mümkündür (*Mehmet Karadağ*, B. No: 2013/2030, 26/6/2014, § 20).

41. Ölümle sonuçlanmayan bir olaya ilişkin başvuru, mağdura karşı gerçekleştirilen eylemin niteliği ve failin amacı gibi somut olayın koşulları dikkate alınarak yaşam hakkı kapsamında incelenebilir. Bu değerlendirme yapılırken eylemin potansiyel olarak öldürücü niteliği ve eylemin mağdurun fiziki bütünlüğü üzerindeki etkisi önem taşımaktadır (*Yasin Ağca*, B. No: 2014/13163, 11/5/2017, §§ 109, 110).

42. Devletin bireyin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına saygı gösterme yükümlülüğü, öncelikle kamu otoritelerinin bu hakka müdahale etmemelerini yani anılan maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen şekillerde kişilerin fiziksel ve ruhsal açıdan zarar görmelerine neden olmamalarını gerektirir. Bu, devletin bireyin vücut ve ruh bütünlüğüne saygı gösterme yükümlülüğünden kaynaklanan negatif ödevidir (*Cezmi Demir ve diğerleri*, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 81).

43. Kötü muamele oluşturan her eylemin aynı zamanda bireylerin fiziksel ve/veya psikolojik bütünlüğüne zarar vererek özel hayatına da menfi yansımaları olması beklenebilir. Kötü muamele yaşağı ile özel hayata saygı hakkının bir parçası olarak fiziksel ve ruhsal bütünlüğün korunması hakkına Anayasa'nın aynı maddesinde yer verilmesi de bunu göstermektedir (*Tuna Ayçiçek*, B. No: 2014/6526, 24/1/2018, § 51).

44. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında olabilmesi için asgari bir ağırlık derecesine ulaşmış olması gerekir. Bu asgari eşik, göreceli olup her olayın somut koşulları dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Bu kapsamda muamelenin süresi, bedensel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi faktörler önem taşır. Ayrıca muamelenin ardındaki saik ve amaç dikkate alınmalıdır. Muamelenin heyecanın yükseldiğı ve duygu yoğunluğunun olduğı bir anda meydana gelip gelmediğı de gözönünde bulundurulmalıdır (*Cezmi Demir ve diğçerleri*, § 83).

45. Başvurucunun yaralandığı öne sürdüğü yer, herkesin gelip geçtiğı metro durağıının girişine yakın bir sokaktır. Burada maruz kalınan bir muamelenin, üçüncü kişilerin bulunmadığı yerde gerçekleştirilenlere oranla başvurucunun onur ve haysiyetinde meydana getirebileceğı zedelenmenin yoğunluk ve derinliğinde belirli derecede farklılığın oluşabileceğı muhakkaktır.

46. Maruz kaldığı muamelenin fiziksel etkisinin mahiyetine gelince; başvuru baş bölgesi de dâhil olmak üzere vücudunun dört yerinden basit tıbbi müdahaleyle giderilecek biçimde yaralanmıştır. Anayasa Mahkemesi, basit tıbbi müdahaleyle giderilecek şekilde yaralanmanın meydana getirildiğı *Mustafa Rollas* (B. No: 2014/7703, 2/2/2017), *Arif Haldun Soygür* (B. No: 2013/2659, 15/10/2015), *Muhterem Turantaylak* (B. No: 2014/15253, 9/5/2018), *Vedat Şorli ve Bilal Şorli; Zeki Bingöl (2)* (B. No: 2013/6576, 18/11/2015), *Özge Özgürengin, Erdal İmrek* (B. No: 2015/4206, 17/7/2019) başvurularında kötü muamele yaşağının asgari eşişinin geçildiğini değerlendirmiştir.

47. Başvuru konusu olayda da yukarıda anılan kararlardaki tespitlerden ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Ancak başvurucunun hayatı tehlike geçirmediğı, baş bölgesi de dâhil olmak üzere vücudunun dört yerinden yaralandığı ve bunların basit tıbbi müdahaleyle giderildiğı dikkate alındığında yaşam hakkı kapsamında inceleme yapılmasını gerektiren bir durum görülmemiştir.

48. Adil yargılanma ve etkili başvuru hakkına ilişkin şikâyetler, kötü muamele yaşağının usul yükümlülüğü kapsamında kaldığından bu iddialar yönünden ayrıca inceleme yapılmamıştır.

b. Kabul Edilebilirlik Yönünden

i. Bakanlar Kurulu Üyeleri ve Üst Düzey Bürokratlar Bakımından

49. Başvurucu olayla ilgili yaptığı suç ihbarında Başbakan, İçişleri Bakanı, Emniyet Genel Müdürü, İstanbul Valisi ve İstanbul Emniyet Müdürü hakkında soruşturma yapılmasını talep etmiştir.

50. Savcılık; Emniyet Genel Müdürü, İstanbul Valisi ve İstanbul Emniyet Müdürü'nün eyleme doğrudan katıldığına, olay yerinde bulunduğuna veya başvurucunun yaralanmasıyla sonuçlanan eylem için talimat verdiğıne dair delil bulunmadığı değerlendirilmesinde bulunmuştur.

51. Başbakan ve İçişleri Bakanı'nın görevleriyle ilgili suçlarda ceza hukuku anlamında soruşturmanın Anayasa'nın 100. ve TBMM İçtüzüğü'nün 107. maddelerine göre ancak meclis soruşturması usulüyle başlatılabileceği gerekçesiyle işlem den kaldırma ve kovuşturmayaya yer olmadığına karar verilmiştir.

52. Bireyin bir devlet görevlisi tarafından hukuka aykırı olarak Anayasa'nın 17. maddesini ihlal edecek biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması hâlinde olay hakkında etkili resmî bir soruşturmanın yürütülmesi gerekmektedir (*Tahir Canan*, § 25). Ancak bu konuda bir soruşturmanın başlayabilmesi için öncelikle kötü muamele konusundaki iddialar uygun delillerle desteklenmelidir. İddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için her türlü makul şüpheden uzak kanıtların varlığı gerekir. Bu nitelikteki bir kanıt yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karinelere de oluşabilir. Ancak bu uygun koşulların tespiti hâlinde bir soruşturma yükümlülüğünün bulunduğu bahsedilebilir (*Cuma Doygun*, B. No: 2013/394, 6/3/2014, § 28).

53. Başvurucunun bu başlıktaki iddialarının doğrudan eylemi gerçekleştiren kolluk görevlilerine yönelik değil olayın siyasi sorumlusu olduğunu ifade ettiği Bakanlar Kurulu üyeleri ile kolluk kuvvetlerine müdahale talimatı veren kolluk amirlerine yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

54. Kolluğun müdahalesinden dolayı cezalandırılması talep edilen kolluk amirleri ve Bakanlar Kurulu üyeleri hakkında Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince devletin etkili bir soruşturma yükümlülüğünden bahsedilebilmesi için öncelikle savunulabilir bir iddianın ortaya konulması gerekmektedir. Savunulabilir bir iddianın esasını, hakkında soruşturma yapılacak kişilerin mağduru yarananmasından ceza hukuku anlamında sorumlu olabilme ihtimalinin ortaya konulması oluşturmaktadır. Aksi takdirde devletin ceza hukuku kapsamında sorumlu olmayan kişiler hakkında da makul kabul edilemeyecek bir şekilde soruşturma yükümlülüğü altına sokulması söz konusu olacaktır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *İbrahim Akan*, B. No: 2014/10628, 16/11/2016, § 36; *Bülent Barmaksız*, B. No: 2014/9771, 21/9/2016, § 28; *Elif Güneş Yıldırım*, B. No: 2014/12391, 5/4/2017, § 25; *Onur Cingil (2)*, B. No: 2014/2976, 9/5/2018, § 60; *Gamze Elvan ve diğerleri*, B. No: 2015/5718, 9/5/2019, § 60; *Davut Yıldız*, B. No: 2014/14147, 24/1/2018, § 33).

55. Başvurucu, cenaze törenine katıldıktan sonra Taksim'de yapılmak istenen yürüyüşe engel olunması için kolluk amirlerinin verdiği somut bir talimattan söz etmemiş; genel olarak polisin müdahalesi sonucunda vücudunun dört yerinden basit tıbbi müdahaleyle giderilecek biçimde yaralandığını ileri sürmüştür. Başvurucu, kolluk görevlilerinin ölçsüz müdahalede bulunduğu iddiası ile kolluk amirlerinin talimatları arasında ceza hukuku bağlamında illiyet bağı gösteren savunulabilir bir bilgi veya belge de ortaya koymamış; verilen emirlerin kolluk görevlilerinin yetkisini aşacak ve suç oluşturacak nitelikte hareket etmelerine yönelik olduğunu gösteren herhangi bir somut kanıt da gösterilmemiştir.

56. Bu açıklamalar ışığında başvurunun kötü muamele iddiaları yönünden kolluk amirleri ve Bakanlar Kurulu üyeleri hakkında soruşturma yapılmasını gerekli kılan nitelikte, kolluğun orantısız müdahalesiyle verilen talimatlar arasında illiyet bağı gösterir hiçbir kanıt unsuru bulunmadığı, dolayısıyla Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamındaki iddialarının soyut ve temellendirilmemiş şikâyet niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

57. Öte yandan Bakanlar Kurulu üyelerinin aldığı kararlar sonucunda cezai sorumluluklarından bahsedilebilmesi ancak Anayasa'nın mülga 100. ve TBMM İçtüzüğü'nün 107. maddesindeki koşullar gerçekleştiğinde mümkündür. Somut olay açısından toplantı ve gösteri yürüyüşü sırasında meydana gelen ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında değerlendirilebilecek olaylar açısından Bakanlar Kurulu üyelerinin her türlü kararından ötürü soruşturulması gerektiği şeklinde bir pozitif yükümlülüğün olduğu söylenemez. Zira ceza hukuku bağlamında kötü muamele yasağına aykırı fiillerin cezalandırılması için illiyet bağının ortaya konulması gerekmektedir. Aksi hâlde ortaya çıkan durum Başbakan ve bakanların uyguladıkları genel siyasetin ve bakanlıkların görevleri ile ilgili şikâyetlerin Cumhuriyet başsavcılıkları tarafından incelenmesi sonucuna yola açar ki TBMM'ye ait olan bu yetkinin Cumhuriyet başsavcılıkları tarafından kullanılması mümkün değildir (*Ömur Cingil (2)*, § 61).

58. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Kolluk Görevlileri Bakımından

59. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

60. Devletin kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüğünün usul boyutu da bulunmaktadır. Bu usul yükümlülüğü çerçevesinde devlet, her türlü fiziksel ve ruhsal saldırı olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili resmî bir soruşturma yürütmek durumundadır. Bu tarz bir soruşturmanın temel amacı, söz konusu saldırıları önleyen hukukun etkin bir şekilde uygulanmasını güvenceye almak ve kamu görevlilerinin ya da kurumlarının karıştığı olaylarda bunların sorumlulukları altında meydana gelen olaylar için hesap vermelerini sağlamaktır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 110).

61. Buna göre bireyin bir devlet görevlisi tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması hâlinde Anayasa'nın 17. maddesi -“*Devletin temel amaç ve görevleri*” kenar başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- etkili resmî bir soruşturmanın yapılmasını gerektirmektedir. Bu soruşturma, sorumluların belirlenmesini ve cezalandırılmasını sağlamaya elverişli olmalıdır. Bu mümkün olmazsa anılan madde, sahip olduğu öneme rağmen pratikte etkisiz hâle gelecek ve bazı hâllerde devlet görevlilerinin fiilî dokunulmazlıktan yararlanarak kontrolleri altında bulunan kişilerin haklarını istismar etmeleri mümkün olacaktır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 111).

62. Bu, bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Diğer taraftan burada yer verilen değerlendirmeler hiçbir şekilde Anayasa'nın 17. maddesinin başvuruçulara üçüncü tarafları adli bir suç nedeniyle yargılatma veya cezalandırma hakkı ya

da tüm yargılamaları mahkûmiyetle veya belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma ödevi yüklediği anlamına gelmemektedir (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 113).

63. Ceza soruşturmasının etkili olması için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek kötü muamele iddiasını aydınlayabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmeleri gerekir. Yetkililer şikâyet yapılır yapılmaz harekete geçmeli, bir şikâyet olmasa bile işkence veya kötü muamele olduğunu gösteren yeterli belirti olduğunda soruşturma açmalıdır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, §§ 114, 116).

64. Yürütülecek ceza soruşturmaları, sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verecek şekilde etkili ve yeterli olmalıdır. Soruşturmanın etkili ve yeterli olduğundan söz edilebilmesi için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek olayı aydınlayabilecek ve sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delilleri toplamaları gerekir. Dolayısıyla kötü muamele iddialarının gerektirdiği soruşturma bağımsız bir şekilde hızlı ve derinlikli yürütülmelidir. Diğer bir ifadeyle yetkililer, olay ve olguları ciddiyetle öğrenmeye çalışmalı; soruşturmayı sonlandırmak ya da kararlarını temellendirmek için çabuk ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 114).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

65. Gezi Parkı olaylarında B.E. isimli bir çocuk yaralandıktan uzun bir süre sonra 11/3/2014 tarihinde hayatını kaybetmiştir. 12/3/2014 tarihinde yapılan cenaze merasimine başvuru da katılmıştır. Teftiş Kurulu raporunda açıklandığı üzere B.E.nin cenazesine on binlerle ifade edilen sayıda bir katılım gerçekleşmiştir. Olaydan önce İstanbul Emniyet Müdürlüğü, çıkması muhtemel toplumsal olaylara karşı güvenlik önlemleri almıştır. Raporla otuz kırk bin civarında kişinin cenaze merasimine katılmak yerine Taksim Meydanı'na yöneldiği ifade edilmiştir.

66. İstanbul'un farklı yerlerinde kanuna aykırı olarak yapılan gösterilere polis müdahale etmiştir. Başvurucunun da içinde yer aldığı, Osmanbey Metro Durağında meydana gelen hadiselerle ilgili olarak düzenlenen tutanağa *Olay ve Olgular* kısmında yer verilmiştir (§ 20). Anılan tutanakta saat 19.30'da yaklaşık 150-200 kişinin barikat kurup yolu trafiğe kapattığı, dağılmaları konusunda yapılan ikazlara aldırmayan ve polise taş atarak saldıran kalabalığa TOMA 59 marifetiyle basınçlı su sıkıldığı, taşlamanın sürdürülmesi yüzünden kademeli biçimde savunma tüfekleriyle gruba müdahale edildiği kayıtlıdır. Dosyada bulunan DVD'ler üzerinde yaptırılan inceleme neticesinde göstericilerden bazılarının polise taş ve sapanla saldırdığı teyit edilmiştir.

67. Soruşturmanın etkililiği ele alınırken öncelikle soruşturmaya başlandığı anda başvurunun iddialarının savunulabilir (makul şüphe uyandıran) düzeyde olup olmadığı ve soruşturmanın seyrinin buna uygun bir şekilde yönlendirilip yönlendirilmediği tespit edilmelidir.

68. Başvurucunun adli muayene raporunda belirtildiği üzere basit tıbbi müdahaleyle giderilecek şekilde yaralandığı konusunda bir belirsizlik bulunmamaktadır. Kötü muamele vakalarında fiziki bulgular bakımından doktor raporlarının anahtar role sahip olduğunun altı çizilmelidir. Başvurucunun iddialarının karine hâline dönüşmesine yol açacak nitelikte olan adli muayene raporundaki bulgular, bunların savunulabilir düzeyde olduğunu sergilemektedir. Nitekim bu durum Savcılıkça da kabul edilerek başvurunun ihbarı üzerine soruşturmaya başlanmıştır.

69. Ne var ki başvuruçunun yaralandığını tespit eden Beyoğlu Polis Merkez Amirliğine hitaben 12/3/2014 tarihinde düzenlenen doktor raporunun mevcudiyetine karşın soruşturma, olayın üzerinden yaklaşık bir buçuk ay geçtikten sonra başvuruçunun suç ihbarı üzerine başlatılabilmektedir. Başvuruçunun şikâyet dilekçesi vermeden önce gösteri yürüyüşü sırasında yaralandığından haberdar olan kamu makamlarının hareketsiz kalması, resen ve derhâl soruşturma açılması ilkesine aykırı görülmüştür (aynı doğrultudaki karar için bkz. *Şenol Gürkan*, B. No: 2013/2438, 9/9/2015, § 101; *Süleyman Göksel Yerdut* [GK], B. No: 2014/788, 16/11/2017, § 63; benzer yöndeki karar için bkz. *Evin Barış*, B. No: 2016/172, 28/5/2019, § 38).

70. Soruşturmanın etkililiğini sağlayan en alt seviyedeki inceleme, her soruşturmanın kendine özgü koşullarına göre değişir. Bu koşullar, ilgili bütün olay ve olgular temelinde ve soruşturmanın pratik gerçekleri dikkate alınarak değerlendirilir. Bu nedenle soruşturmanın etkililiği bakımından her olayda geçerli olmak üzere bir asgari soruşturma işlemler listesi veya benzeri bir asgari ölçüt belirlemek mümkün değildir (*Fahriye Erkek ve diğerleri*, B. No: 2013/4668, 16/9/2015, § 68).

71. Başvuru konusu olaydaki gibi, olayın nasıl gerçekleştiğine ve faillerinin kimler olduğuna dair somut bir bilginin bulunmadığı durumlarda şüpheli herhangi bir şey görmesi ya da duyması olası kişilerin kısa süre içinde sorgulanması fiziksel şiddet olayının nedeninin veya sorumlu kişilerin ortaya çıkarılması açısından büyük bir önem arz etmektedir. Geçen zamanla birlikte delillerin kaçınılmaz bir şekilde kaybolması, tanıkların yer değiştirmesi ve yaşananları hatırlamanın güçleşmesi gibi nedenlerle delil toplama ve olayın gerçekleşme şeklini belirlemenin giderek zorlaşacağı açıktır (*Yavuz Durmuş ve diğerleri*, B. No: 2013/6574, 16/12/2015, §§ 61, 62).

72. Kolluğun gösteri yürüyüşüne müdahalesi sonucunda yaralanmanın ileri sürüldüğü somut olayda kötü muamelenin kamu gücünün kullanımından ötürü mü yoksa başka bir nedenle mi gerçekleştiği sorusunun yanıtının aranması hususunda yeterli çaba gösterilmemiştir. Bu sorunun muhtemel cevabına göre soruşturmanın seyrinin yönlendirilmesi bakımından önem taşıyan, olay tutanağında sicil numaraları yazılı, savunma tüfeği kullanan polis memurlarının ifadelerinin alınması için bir adım atılmadığı görülmüştür. Şüphelilerin beyanları özünde savunmaya ilişkin olmakla birlikte bunların aynı zamanda -ikrar vb. bir durum bulunmaması hâlinde dahi- kanıt unsuru olarak kullanılmasını kısıtlayan bir düzenleme bulunmamaktadır. Kovuşturmaya yer olmadığı kararında şüphelilerin *İlgili Kolluk Görevlileri* biçiminde, anonim olarak adlandırılması da bunu teyit etmektedir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. *Tuna Ayçiçek*, § 87; *Ali Çerkezoğlu ve Diğerleri*, B. No: 2015/1737, §§ 56, 57).

73. Somut başvuruda TOMA'lardaki cihazların kapasite yetersizliği ve önceki kayıtların üzerinden geçen sürenin uzunluğu nedeniyle kayıt elde edilemediği bildirilmiştir. Üzerinde inceleme yaptırılan beş CD'de ise başvuruçunun yaralandığı anı gösteren bir görüntü bulunmamaktadır. Kolluğun düzenlediği tutanaklar ve bazı görüntü kayıtlarına göre gösterinin barışçıl niteliğinin bozulduğu, polis ve göstericiler arasında istenmeyen olayların meydana geldiği anlaşılmaktadır.

74. Soruşturmanın etkili ve yeterli olduğundan söz edilebilmesi için sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delillerin toplanması gerektiği *Genel İlkeler* kısmında açıklanmıştır. Kamu makamlarının bu yükümlülüğü yerine getirmek için kamu kurumları ile

özel kişilere ait ev ve işyerlerindeki olay yerini gören kamera, MOBESE, KYGS kayıtları ile TOMA'larda bulunan video görüntülerinin temin edilip saklanmasına yönelik gerekli tedbirleri alması gerekir. Bundan imtina edilmesi, devletin toplumsal olaylarda yaralanan göstericilere yapılan müdahalenin kaynağını ve nedenini açıklama yükümlülüğünü ortadan kaldırmayacaktır. Nitekim *İlgili Hukuk* kısmında yer verilen EGM'nin 55 ve 64 sayılı genelgelerinde de orantısız güç ve aşırı gaz kullanımı iddialarını önlemek için müdahale ve gözaltı işlemlerinin kayıt altına alınacağı düzenlenmiştir.

75. Toplantı ve gösteri yürüyüşü esnasında yaralandığı hususunda tereddüt bulunmayan olayda, başvurunun kolluk ya da üçüncü kişilerin müdahalesi sonucunda mı yaralandığı aydınlatılmaksızın kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir.

76. Kamu görevlileri tarafından yapıldığı ileri sürülen kötü muamele iddialarına ilişkin olarak yürütülen soruşturmanın etkililiği için soruşturmadan sorumlu ve tetkikleri yapan kişilerin olaylara karışan kişilerden yalnızca hiyerarşik ya da kurumsal olarak bağımsız olması yeterli değildir. Aynı zamanda soruşturmanın uygulamadaki bağımsızlığının ve tarafsızlığının da sağlanması gerekmektedir. Başka bir ifadeyle anılan ilke, soruşturmanın hem hukuki hem de fiili olarak tarafsızlığının ve bağımsızlığının sağlanmış olmasını gerektirir. Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın çatısının -doğruluğu başka delillerle desteklenmeyen- olayın potansiyel şüphelileri tarafından tanzim edilen olay tutanakları ve Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesindeki Teftiş Kurulu Başkanlığının hazırladığı rapora dayandırılması, soruşturmanın bağımsızlık ve tarafsızlığına gölge düşürmüştür (aynı yöndeki değerlendirme için birçok karar arasından bkz. *Süleyman Göksel Yerdut [GK]*, B. No: 2014/788, 16/11/2017, § 61; *Ali Çerkezoğlu ve diğerleri*, § 66; *Albina Kıyamova (Alibaeva)*, B. No: 2013/3187, 14/4/2016, § 74).

77. Son olarak soruşturmada toplanan delillerin analizi incelenecektir.

78. Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda, başvurunun içinde bulunduğu grubun da şiddet hareketlerine karıştığı varsayımından yola çıkıldığı izlenimi edinilmektedir. Üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılan görüntü kayıtlarına dayanılarak varılan bu sonuç, olayın gerçekleştiği zaman diliminin bütününe kapsayan bir mekânda vuku bulduğu şeklinde bir varsayımaya dayalıdır. Bu varsayımaya dayanılarak varılan sonucun sağlam temellere dayandığının kabul edilmesi güçtür (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. *Erdal İmrek*, § 69).

79. Soruşturma mercii tarafından olayın sebebini aydınlatmak için atılması gerekli adımların eksik bırakıldığını ve soruşturmanın özenle yürütülmediğini gösteren yukarıda sıralanan bu tespitler, kötü muamele iddiasının gerçekleşme koşullarının tespit edilememesine neden olmuştur.

80. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

81. Soruşturmadaki anılan eksiklikler, kötü muamele yasağının maddi boyutunun tetkik edilmesine mâni olduğundan bu konuda inceleme yapılmamıştır (benzer değerlendirme için bkz. *Mehmet Güneş*, B. No: 2015/16417, 11/12/2018, § 60).

İddia

B. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin

82. Başvurucu, Taksim Meydanı'na yürümek isteyen grubun güç kullanılarak engellenmesi nedeniyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

83. Somut olayda, başvurunun katıldığı gösteri yürüyüşünün asıl amacının B.E.nin cenazesine katılmak ve öncesinde onun ölümüne neden olunmasını protesto etmek olduğu açıktır. Göstericilerin, cenaze törenine katılabildikleri ve tören öncesinde de yürüyüş düzenleyerek kamuoyunun dikkatini çekebildikleri anlaşılmaktadır. Kolluk görevlilerinin müdahalesinin, göstericilerin Taksim Meydanı'na yönelmesinden sonra gerçekleştiği görülmektedir. Kolluk görevlilerinin göstericileri güç kullanarak dağıtmasının toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına müdahale teşkil ettiği hususunda tereddüt bulunmasa da somut başvurudaki temel meselenin kolluk görevlilerinin gösteriyi dağıtırken uyguladığı gücün kötü muamele yasağını ihlal edip etmediğinin tespit edilmesi olduğu değerlendirilmektedir.

84. Bu durumda, kötü muamele yasağına ilişkin olarak yukarıda ihlal sonucuna ulaşılmış olması karşısında toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

85. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı ve (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

86. Başvurucu, kötü muamele yasağının ihlali nedeniyle 10.000 TL maddi, 10.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvurucu ayrıca kolluk görevlileri hakkında yeniden soruşturma yapılmasını talep etmiştir.

87. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında, ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağına belirlenmesi hususunda genel ilkeler belirlenmiştir.

88. *Mehmet Doğan* kararında özetle uygun giderim yolunun belirlenebilmesi açısından öncelikle ihlalin kaynağının belirlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Buna göre

ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı durumlarda 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile İhtüzük'ün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca kural olarak ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmedilir (*Mehmet Doğan*, §§ 57, 58).

89. Başvuruda, Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen kötü muamele yasağının usul yükümlülüğünün ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. İhlalin soruşturma makamlarının işlemlerinden kaynaklandığı anlaşılmıştır.

90. Şüphelilerin tespiti için olayın üzerinden geçen zaman da dikkate alındığında bu aşamadan sonra delillerin toplanması ve faillerin tespitindeki güçlük nedeniyle yeniden soruşturma yapılmasında fayda görülmemiştir.

91. Kötü muamele yasağının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında talebi de dikkate alınarak başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

92. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

93. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 466,40 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.941,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Bakanlar Kurulu üyeleri ve üst düzey bürokratlar bakımından kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle **KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA**,

2. Kolluk görevlileri bakımından kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**,

B. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul yükümlülüğünün **İHLAL EDİLDİĞİNE**,

C. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat **ÖDENMESİNE**, tazminata ilişkin diğer taleplerin **REDDİNE**,

D. 466,40 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.941,40 TL yargılama giderinin **BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE**,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal **FAİZ UYGULANMASINA**,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 31/10/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ